

- (c) Meaning of Pedagogical Analysis
शैक्षिक विश्लेषण का अर्थ
- (d) Concept of Evaluation
मूल्यांकन की अवधारणा

Unit I

इकाई I

2. Explain Bloom's taxonomy of educational objectives in detail. 16

ब्लूम के शैक्षिक उद्देश्यों के वर्गीकरण की विस्तृत व्याख्या कीजिए।

or/अथवा

3. Explain the qualities of a Physical Science teacher. Write about his responsibilities also. 16

भौतिक विज्ञान शिक्षक के गुणों की व्याख्या कीजिए। उसकी जिम्मेदारियां भी लिखिए।

Unit II

इकाई II

4. Write note on the following: 8×2=16

निम्न पर टिप्पणियां लिखिए :

- a) Project Method
परियोजना विधि
- b) Problem Solving Method
समस्या समाधान विधि

or/अथवा

5. Using technology for self learning, discuss E-teaching of Physical Sciences.

स्वअधिगम के लिए तकनीकी का प्रयोग करते हुए भौतिक विज्ञानों के ई-शिक्षण पर चर्चा करें।

Unit III

इकाई III

6. Do Pedagogical Analysis of 'Atomic Structure'. 16

'परमाणु संरचना' का शैक्षिक विश्लेषण कीजिए।

or

अथवा

7. Do Pedagogical Analysis of 'Environment and Pollution'. 16
'वातावरण तथा प्रदूषण' का शैक्षिक विश्लेषण कीजिए।

Unit IV

इकाई IV

8. Write about the qualities of a good test. What are the steps in construction of an achievement test? Explain. 16
एक अच्छे परीक्षण के गुणों के बारे में लिखिए। एक उपलब्धि परीक्षण के निर्माण के सोपान क्या हैं? व्याख्या कीजिए।

or

अथवा

9. Write a detailed note on 'selection of an appropriate evaluation technique'. 16
'एक उपयुक्त मूल्यांकन तकनीक के चुनाव' पर विस्तृत टिप्पणी लिखिए।

17116

MDU

B.Ed. 1st Year Examination,

June 2019

PEDAGOGY OF SOCIAL SCIENCES

Paper-IV & V, Gr-D, Opt. ii

Time allowed: 3 Hours]

[Maximum Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting one question from each unit. Q.No. 1 is compulsory. All questions carry equal marks.

1. Write short notes on the following:

4x4=16

निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियां लिखिए :

- (a) Scope of Social Science.
सामाजिक विज्ञान का विषय-क्षेत्र
- (b) Importance of Lesson planning.
पाठ-योजना का महत्व
- (c) Principles of a good curriculum.

199 अच्छे पाठ्यक्रम के सिद्धान्त बताइये।

(d) Differentiate between Continuous and Comprehensive Evaluation.

सतत् एवं व्यापक मूल्यांकन में अन्तर बताइये।

Unit I

इकाई I

2. What are the aims of teaching Social Sciences at school level? Explain Bloom's Taxonomy of behavioural objectives in Social Sciences. 16

सामाजिक विज्ञान शिक्षण के विद्यालय स्तर पर क्या लक्ष्य है? सामाजिक विज्ञानों में व्यवहारगत उद्देश्यों के ब्लूम के वर्गीकरण की व्याख्या करें।

or/अथवा

3. Describe the Correlation of Social Science with other school subjects.

स्कूल के अन्य विषयों के साथ सामाजिक विज्ञान विषय के सहसम्बन्ध का वर्णन व्याख्या कीजिए।

Unit II

इकाई II

4. What do you mean by Pedagogical Analysis? Do Pedagogical Analysis on the topic "Indian Constitution."

शिक्षाशास्त्रीय विश्लेषण से आप क्या समझते हैं? "भारतीय संविधान" उपविषय का शिक्षाशास्त्रीय विश्लेषण कीजिए। 16

or

अथवा

5. What do you understand by lesson plan? What are the various steps of a lesson plan? What points should a teacher bear in mind while preparing a lesson plan?

पाठ-योजना से आपका क्या अभिप्राय है? एक पाठ योजना के कौन-कौन से विभिन्न चरण हैं? इसको तैयार करते समय अध्यापक को किन-किन बातों का ध्यान रखना चाहिए।

Unit III
इकाई III

6. Write short notes on the following:
निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियां लिखें :
- a) Textbooks and Scrap book
पाठ्यपुस्तकें एवं स्क्रेप बुक
- b) Importance of Maps in teaching of Social Science
सामाजिक विज्ञान शिक्षण में नक्शों का महत्त्व। 8, 8
- or
अथवा
7. Discuss the meaning, components and process of developing the skill of Illustration with example.
दृष्टान्त कौशल के अर्थ, घटक एवं कौशल व्यवहार के विकास की प्रक्रिया की सोदाहरण चर्चा कीजिए।

Unit IV
इकाई IV

8. What is Evaluation? What are its objectives? How can we evaluate the student's achievement in the subject of Social Science?
मूल्यांकन क्या है? इसके क्या उद्देश्य हैं? सामाजिक विज्ञान के विषय में हम विद्यार्थियों की उपलब्धि का मूल्यांकन कैसे कर सकते हैं? 16

or
अथवा

9. Write short notes on the following:
निम्न पर संक्षिप्त टिप्पणियां लिखें :
- a) Open Book Examination
खुली किताब परीक्षा
- b) Grading System
ग्रेडिंग प्रणाली।

17117
MDU

B.Ed. 1st Year Examination,

June 2019

PEDAGOGY OF COMMERCE

Paper-IV & V, Gr-D, Opt. iii

Time allowed: 3 Hours]

[Maximum Marks: 80

Note: Attempt five questions in all, selecting one question from each unit. Q.No. 1 is compulsory. All questions carry equal marks.

1. Write short notes on the following: 4x4=16

निम्नलिखित पर संक्षिप्त टिप्पणियां लिखिए :

- (a) Correlation of Commerce with Business
व्यापार का वाणिज्य के साथ सहसंबंध बताइए।
- (b) Steps of Pedagogical Analysis.
शिक्षाशास्त्रीय विश्लेषण के चरणों का वर्णन कीजिए।
- (c) Uses of Reference books in Commerce.
वाणिज्य में संदर्भ पुस्तकों की उपयोगिता बताइए।
- (d) Meaning of open book examination.
खुली पुस्तक परीक्षा व्यवस्था का अर्थ स्पष्ट कीजिए।

Unit I

इकाई I

2. What do you understand by Commerce and Commerce Education. Also explain the nature and scope of Commerce Education. 4,6,6

वाणिज्य एवं वाणिज्य शिक्षा से आप क्या समझते हैं? वाणिज्य शिक्षा की प्रकृति और क्षेत्र का वर्णन कीजिए।

3. What are the aims and objective of teaching of Commerce at Senior Secondary Level. 8, 8

उच्चतर माध्यमिक स्तर पर शिक्षण के उद्देश्य व प्राप्य उद्देश्य क्या हैं?

Unit II

इकाई II

4. Do the Pedagogical analysis on the topic of 'Trade'? 16

'व्यापार' नामक उपविषय पर शिक्षा शास्त्रीय विश्लेषण कीजिए।

5. What do you understand by lesson plan? What are the chief characteristics of a good lesson plan? 6,10
पाठ-योजना से आप क्या समझते हैं? एक अच्छी पाठ-योजना में कौन-कौन सी मुख्य विशेषताएँ होती हैं?

Unit III

इकाई III

6. What is meant by the term 'curriculum'? What is its importance in the education process? What are the main principles of Curriculum construction? 4,4,8
पाठ्यक्रम किसे कहते हैं? शैक्षिक प्रक्रिया में इसका क्या महत्व है? पाठ्यक्रम का निर्माण करने में कौन-कौन से मुख्य सिद्धान्तों का पालन करना चाहिए?
7. What do you understand by the skill of 'stimulus variation'? Illustrate the process through a micro lesson plan. 4,12
'उद्दीपक परिवर्तन कौशल' से आप क्या समझते हैं? एक सूक्ष्म पाठयोजना के द्वारा इस कौशल की प्रक्रिया पर प्रकाश डालिए।

Unit IV

इकाई IV

8. Discuss the 'Problem Solving Method' of teaching of Commerce. 16
वाणिज्य शिक्षण की 'समस्या समाधान विधि' की विवेचना करें।
9. What is meant by Evaluation? What are the various type of Evaluation? 6, 10
मूल्यांकन से आप क्या समझते हैं? मूल्यांकन कितने प्रकार का होता है?

B. Ed. 1st Year Examination

June-2019

PEDAGOGY OF URDU

Paper-IV & V Gr. A, Opt-iv

Time allowed : 3 hours]

[Maximum marks : 80

ہدایات : سوال نمبر I کے سبھی حصے لازماً ہیں۔
اس کے علاوہ ہر ایک سے ایک سوال مطلوب ہے۔
ہر سوال کے ہر حصے کے ساتھ درج ہیں۔

1. (i) زبان کی تدریس کا کامیاب کن کن باتوں پر منحصر ہے؟
(ii) انتظامی لحاظ سے اسکولوں کی نوعیت پر روشنی ڈالو۔
(iii) مادری زبان اگھارداست کا بہترین ذریعہ وضاحت سمجھو۔
(iv) عملی محققین کے مدارج (Stages) پر ایک مختصر نوٹ لکھو۔

Unit-I

2. اردو زبان و ادب کی ترقی میں اہم تحریکات کے اثرات کی وضاحت کرتے ترقی پسند تحریک کی

3. سیکنڈ ہری اور تھری سیکنڈ ہری اسکولوں میں اردو کی تعلیم دینے کے کیا مقاصد ہیں؟ تفصیل سے بیان کیجئے۔
- 16

Unit-II

4. تدریس اور تدریس کے طریقے اور کنڈرگارٹن کا طریقہ تدریس میں سے کون سا طریقہ آجکل اسکولوں میں رائج ہے؟ اور کیوں۔ اس طریقہ کی خوبیاں بھی بیان کیجئے۔
- 16

5. اردو زبان میں گرامر کی تدریس کی اہمیت بیان کیجئے۔
- 16

Unit-III

6. دیکھو جماعت کے اصاب میں شامل نصاب کے کسی سبق کو لے کر تدریس کا مفروضہ تیار کیجئے۔ یہ سبق تیار کرنے کے بعد اس کا مفروضہ تیار کرنا ضروری ہے؟
- 16
7. درسی کتاب سے کیا مراد ہے؟ ایک اچھی کتاب کی ظاہری اور باطنی خوبیاں و ثبات۔
- 16

درج ذیل میں سے کسی دو پر نوٹ لکھیے۔

(i) خوش خطی کئی کیا کیا خصلت عبادت بھولی ہیں؟
تقریر لکھیے۔

(ii) اردو میں تقریری حکم کو سو ٹر بنانے کے لئے؟

کن کن باتوں پر درمیان دنیا ضروری ہے؟

(iii) اہل ارادہ قدر کے لئے سوالات کی چار قسمیں
کون کون سی ہیں؟

9. 16 روز اوقات کی تعریف لکھیے۔ اس کی تین

علامتوں کے نام لکھیے۔ مثلاً ذیل جملوں میں روز اوقات
کا استعمال کرتے ہوئے ان جملوں کو دوبارہ لکھیے۔

(1) یہ کتاب بہت مفید ہے۔ نصیحت آموز اور آسمان ہے۔

(2) جناب صدر

(3) رام دہلی گیا تھا۔

(4) شاکر تم کہاں گئے تھے

B.Ed. 1st Year Examination, June-2019

TEACHING OF PUNJABI

Paper-IV & V, Gr-A, Opt. (V)

Time allowed : 3 hours]

[Maximum marks : 80

ਨੋਟ : (i) ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ । ਯੂਨਿਟ I, II, III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

(ii) ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 16 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਦਿਉ : 4×4=16

(ੳ) ਲਿਪੀ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ।

(ਅ) ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੋ ।

(ੲ) ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ ।

(ਸ) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ 'ਸੁਭਾਵਿਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

3. ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਧਾਲਣਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਸੂਖਮ ਅਧਿਆਪਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਵਿਆਖਿਆ ਹੁਨਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।
5. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਧੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਵਿਧੀਆਂ ਉੱਪਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।
7. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ।
9. ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪਰੀਖਿਆ ਮਾਪਣ ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, ਚੰਗੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ।

16×4=64

